

NOVEMBER 1970

11-2 491 (3)

JKLM 1910

GLAS PODZEMLJA

Za TNZ interna publikacija!

GLOBOKO PRETRESENI IN UŽALOŠČENI
S P O R O Č A M O
DA JE V 96. LETU STAROSTI TRAGIKOMIČNO
D O T R P E L A

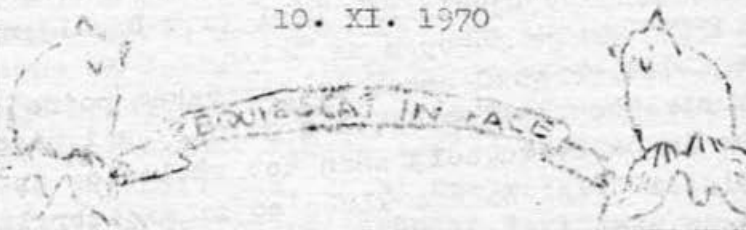
Ljuparčeva jama

MAKROSPELEOLOŠKI OBJEKT

Do pogreba v Najlepši hiši je na o-
gled v Naših jamah 1969, str. 67 - 71

Žalujoci: Oči Putick, teti Greta in
Hilda, striček August ter
kozljajoči ostali, zlasti
pa strastni Rado

Ljubljana, Laze, Lanski vrh, Postojna
10. XI. 1970

Podpise Ljubo:

VILJEN PUTICK (1856 - 1929)

Gozdarski inženir in speleolog Viljen Putick je bil rojen 5. julija v Popovki pri Brnu na Moravskem. Oče je bil okrajni gozdar. Po maturi na realki v Brnu 1876, je bil dve leti v gozdarski praksi. Nato se je vpisal na "Hochschule für Bodenkultur" na Dunaju, poslušal geologijo, mineralogijo in petrografijo ter diplomiral 1881. Po državnih izpitih 1884 za gozdarsko in 1885 za tehnično službo, se je zaposlil na Dunaju kot gozdarski asistent na direkciji državnih gozdov in domen. Je 1. januarja 1888 prišel v naše kraje, k direkciji drž. gozdov in domen v Gorici. Nato slušbuje 6 let v Beljaku pri sekciji za urejanje hufournikov in preiskovanje jan. 1. jan. 1894 nastopi službo v Ljubljani na gozd. inspekciji pri deželni vladi. Bil je več let okrajni gozdarski referent za Kočevje in Ljubljano. 1904 je bil dočeljen inspekciji za agrarne operacije v Ljubljani, kjer je do prve svetovne vojne opravljal predvsem gozdno tehnične posle kot višji agrarni inspektor. Kot gozdarski izvedenec, dočeljen med vojno soški armadi, je skrbel za dobavo lesa in drv ter za pitno vočo vojaštva na Krasu. Prevzet je bil v jugosl. drž. službo, dočeljen poverjeništvu za javna dela v Ljubljani kot gozd. nadsvetnik in nato kot gozd. referent glav. poverjeništvu ministrstva za agrarno reformo v Sloveniji. Od oktobra 1920 pa do upokojitve decembra 1924 je kot viš. agrar. inspektor služboval pri agrarni direkciji v Ljubljani. Umrli je v Ljubljani 26. januarja 1929. in je pokopan na Žalah.

Putick je delal na gozdarskem in jamarskem področju, nas pa bolj zanima kot speleolog, saj je bil tudi široki javnosti doma in po svetu bolj znan kot speleolog in ne gozdar. Mlajši člani našega kluba so si ga izbrali za nekakšnega "patrona" in se imenujejo "puticisti".

Ko je Putick služboval na Dunaju, se je včlanil v "Verein für Höhlenkunde", kjer je obstojal poseben Kraški komite. Kmetijsko ministrstvo ga je pritegnilo k raziskovanju našega kraša, zlasti podzemeljskih vodnih tokov, zaradi preprečevanja povodnji povirja reke Pivke, Unce in Ljubljaničnice (1885). Premeril je Postojnsko jamo (1891), odkril je sistem podzemeljskega vodovja na Planinskem polju, ko je 1886/7 tam meril vode in se zanimal za jame. Ugotovil je, da se Planinska jama razdoli v dva rokava. Po vzhodnem se je peljal s kolnom 3800m daleč, po zahodnem pa 2900m. Odkril je, da po vzhodnem priteka Rak, po zahodnem pa Pivka. Dokazoval je, da vsa notranjska polja pripadajo poročju Ljubljaničnice in ovrge Grundovo teorijo o kraški podtalni vodi. Svoje delo je razširil 1888-90 na Cerknikiško jezero in Loško dolino. Raziskoval je v Karlovcih in v Rakovem škocjanu. Izdelal je generalni načrt za odvajanje vode z Loškega, Cerknikiškega in Planinskega polja. Pod njegovim vodstvom so do 1894 izvršili na Planinskem polju izboljševalna dela. Umestno razširjeni ponori so skrčili maksimalno stanje vode od prejšnjih 6-8 na 2 dni. Tudi v Loški dolini so po njegovem načrtu (1901-6) vode ob povodnji laže odtekale v Golobino. Imel je tudi načrte za osuševanje Cerknikiškega jezera, vendar so razširili le nekaj ponorov. Podobne načrte je imel tudi za ureditev voda v ribniški in kočevski dolini (1889-1900). Narisal je tudi dve varianti za osušitev Čepičkega jezera v Istri in za meliorizacijo polja Rakitne.

Foieg drugega se je uveljavil še posebno 1894 pri reševanju sedmih jamarjev iz jame Lurloch pri Semmriachu severno od Gradca. 5. maja ga je kmetijsko ministrstvo na Dunaju brzojavno pozvalo, naj pride reševati od povodnji odrezane jamarje. 7. maja zgodaj zjutraj so po njegovem načrtu zgradili jez, da bi preprenili dotok vode v jamo. Sam se je s tveganjem lastnega življenja spustil v jamo in še isto popoldne rešil vseh sedem, ki so bili še deveti dan zaprti v jami.

Putickove raziskave in dognanja pomenijo velik uspeh v proučevanju kraškega vodovja in njegovega izkoriščanja. S svojimi dosežki se je uvrščal med vodilne evropske jamarje. Blizu Vranje jame je odkril tudi skrivnostno Lippertovo jamo, ki s svojim izginotjem že dolgo dela preglavice našim jamarjem. Uveljavil se je tudi kot strokovni pisec in predavatelj. Rezultate svojih raziskovanj je objavljajal po mnogo časopisih. V Putickovi biografiji v Slovenskem biografskem leksikonu so navedeni naslovi skoraj vseh njegovih pomembnejših strokovnih spisov in publikacij, v katerih so objavljeni.

Bil je postaven in visokorasel (2,05 m). Radi svoje ljubeznivosti in dobrosrčnosti je bil povsod priljubljen. Za svoje zasluge je prejel mnoge pohvale, priznanja in visoka odlikovanja. Notranjci so ga počastili s tem, da so ga imenovali za častnega občana trga Planine in še nekaterih krajev na Notranjskem.

Po spominih prof. Pavla Kunaverja, je bil med iniciatorji in ustanovitelji Društva za raziskovanje jam tudi Viljem Putick. Na njegovo in še nekaj hidrografov priporočilo je 24. februarja 1910 sklical deželni predsednik Kranjske baron Schwarz posvetovanje visokih uradnikov in znanstvenikov. Tu so Putick in še dva utemeljili in priporočili ustanovitev društva, ki bi organizirano raziskovalo podzemeljski svet. Izvoljena je bila komisija za sestavitev društvenih pravil in 12. maja 1910 je bil ustanovni občni zbor. Sprejeli so društvena pravila in izvolili odbor, za predsednika pa barona Schwarza. (Delo, 12/5.-1970)

Želimo, da bi Putickov duh dokončno razsvetlil naše jamarje in jim pokazal tako željno ter z veliko skrbjo in trudom iskano Lippertovo jamo!

Viri: I.R.: Putick Viljem. Slovenski biogr. leksikon, II. Ljubljana 1933 - 1952
Sevnik Franjo: Viljem Putick (1856-1929). Naši znameniti tehniki. Ljubljana 1966

Rado Radošček

P S I H O

Med skalami Unca je tiho šumela,
plazeč se izgubljala v temi,
in noja svetilka je medlo brlela,
ter bresno pod mano se zdelo, da spi.

Vrtelo kolo se je časa počasi,
počasi, neslišno kot bije srce,
tišine neizmerno ne motijo glasi
ne zvoki, ki buješ jih, kjer so ljudje.

Globoke pod mano meander strašen
motil le reka je šum,
glas bal je uden, nejasen,
da upadal ni je pogun.

Podzemlje mogoče ni spalo v noči,
kjer zvezde ne sveti nikdar,
pod svočim grozotam, ki tukaj se boči,
prežala počastna je stvar.

V prepađu pod sabo nevarnost sem slutil,
kot zver je ždela v temi,
v svetlobi medli tedaj sem obutil,
da reka pod mano je reka krvi.

Tedaj sem naslišal korake za sabo,
zakričal sem, toda nikogar ni bilo,
usmeril v temo sem svetlobo slabo,
tedaj sem zagledal negibno telo.

Prej mano v globini je erka bobnela,
grozot se zeganjala je v veri,
za rbotom počast je neznana ždela,
da v žilah mi je zastajala kri.

In kadar samo sem za hip se ozrl,
se zdelo mi je, da se giblje nestvor,
čelol sem si le, da bi stene predrl
in pustil za sabo počastni zapor.

Nenadoma pa sem zaslišal v globini
nek zvok, ki se je ločil z bobnečo vodo,
prilezlo je nekaj po temni votlini,
ter zagrabilo z ledeno roko.

Kot veter leden je šlo preko mene
in v temi je izginiilo kakor duh,
a komaj razum mi strah malo preženo,
mi spet ujel zvok čuden je sluh.

Tedaj sem razlo no zaslišal pod sabo,
kjer reka je drla v temo,
ne voče bobnenja, ne kapljico slabo,
le žalno, turobno koražnico.

Ledena no zona v hipu oblila,
zastalo mi je v grozi pošastni srce,
ta muzika strašna me je ubila,
za mano neznano, pred mano gorje.

Počasi, a vztrajno glasil se napev,
vse bliže in bliže so godci nevidni,
katerim je struno ojačal odmev,
pomikali strašni korak svoj previdni.

Nenadoma, glas v globini luči!
Kot večšč ogromne so v zraku lebdele,
al' sanjam, se to mi le zdi?
Ne! V temi neandra so sveče gorele.

Pod mano pojavil se strašni privid,
nad reko lebdele je kaka ljudi,
občutil sem, da sem na skale pribit,
prikažen pa vsaka luč v rokah črči.

Nad sliko grozljivo mrtvaški je spev,
nevidnih goslačev trušč reke prevpil,
še večje turobnost dal strunam odmev,
ki vsakemu taktu bil strašen odziv.

Nejasne postave tam dol' nad vodo,
prosojne se zdele v soju luči,
občutek sem imel, da nad reko gori,
kjer v rdeči svetlobi duhovi pojo.

Prihajal je bliže, se dvigal sprevod,
in že sem v obraze strahotne strmel,
med godbo začul se človeški topot,
pred strašno je četo križ beli lebdel.

Al' sanjam, al' bledem, sem v mislih prežal,
morda so pod mano resnični ljudje,
tedaj sem vodiča sprevoda spoznal,
duh Putickov križ je v rokah držal.

Pod mano procesija mrtvih je b'la,
nejasne postave sem mnoge spoznal,
ob vsakem duhu smrt bela je šla
z dvignjeno roko v poslednji pozdrav.

Glej Šerka, glej Picka in Hafnerja tam,
v rokah prosojnih jim sveča brli,
le vodja sprevoda s križem je sam,
za njim nešteto meglenih luči.

Tedaj sem zagledal vodiča oči,
ki prazno stekleno so vame strmele,
v kletvi strahotni je škripal z zobmi,
le mrtve postave so ga razumele.

In ko sem mu zrl v srepeči pogled,
se zdelo mi je, da sem razumel,
da sreče ni našel mrtvaški odred,
in kar je prej ljubil, sedaj je preklcl.

Prav dobro sem vedel, kaj pravi pogled,
v trenutku sem tistem v globino žletel,
kjer vil se je dolgi mrtvaški odred
z nasmehom na ustih za križem sem šel.

Letos spomladi je prispel na naš naslov naslednji
dopis :

Klub jamarjev Ljubljana
Zadeva: Seznam plemenjakov

V imenu LZ-Radgona vljudno prosimo za
seznam in naslove dobrih plemenjakov jamarjev, ki bi
letos spomladi prišli v poštev za paritev in sicer
od LZ-Maribor, LZ-Ptuj, LZ-Ljutomer in LZ-Prekmurje.

Naša želja je, da letos čimbolj osvežimo
kri in da pridemo enkrat do dobrega materiala.

Hvala vnaprej za odgovor ter s kinološko
lovskim zdravo!

Dragi kolegi jamarji! Ker tam primankuje jam, se
prijavite za parjenje v čimvečjem številu, da bodo
vsaj jamarji na tistem koncu čim plemenitejši in iz
dobrega materiala!

P.S.: Ker se je za ekskurzijo na paritev v severo-
vzhodno Slovenijo prijavilo preveč kandidatov, smo
morali izločiti par neplemenitih jamarjev. Ileršič
Janez je zato iz same užaljenosti ugriznil Planino
Tomaža v nogo, nakar je izbruhnil vesplošni ravs
in kavs. **Ves** klub so nato morali cepiti proti
steklini.

Wilhelm Putick, po prerokih:

MARGINALIJE OD ŠESTDESETLETNICI

Uspešno smo prestali šestdesetletnico DZRJS. Še redkim brez zlatih in srebrnih značk smo podelili te znamenite okraske, posvetili smo nekaj tistih odbornikov, in drug drugemu napeli "inve" slave, da ne bi bil kdo pri-krajšan. Vsej slovenski javnosti smo vtepli v glavo, da slovenska jamarija datira od tistega dne leta 1910, ko se je nekaj ljubljanskih gospodov odločilo, da ustanove jamarsko društvo, kar je bila tedaj sploh visoka moda po Evropi (in tudi že drugod).

Koliko smo dosegli v teh letih in koliko smo si zaslu-žili pohvalo? Vsekakor imamo v katastru "registriranih" ali bolje, omenjanih 3500 jam, imamo okrog 20 klubov s skoraj 500 člani, skratka številke so lepe. Naših 3500 jam predstavlja šele tretjino jam, kolikor jih cenimo v Sloveniji. To je še kar ugoden rezultat, dok-ler ne vemo, da imamo le za dobrih 60% teh jam znane točne lege, za približno 45% pa opise in načrte. Če pripomnimo, da je teh podatkov za približno 800 jam prepisanih iz (pretežno italijanske) literature, se številke še zmanjšajo. Inventura katastra letos spom-ladi je pokazala, da je res kompletnih le dobrih 1000 zapisnikov, ki so jih v teh šestdesetih letih izdelali člani DZRJS.

Tako stanje je v mnogočem posledica netočnega poslovanja izvršnega odbora. Po podatkih v Novicah bi moralo biti tega materiala za približno 60% več. Po neznani logiki namreč 10 zapisnike, ki jih je sprejel od klubov, vlaga v kataster Instituta za raziskovanja krasa SAZU v Po-stojni, v društveni kataster v Ljubljani pa pošilja le eventualne duplikate. Še pred leti je bila med predstavniki instituta in DZRJS sklenjena ustmena pogodba o recipročni izmenjavi zapisnikov. Tako zapisniki last DZRJS ponikujejo v institutski arhiv. Institut te pogodbe očit-

no ne izpolnjuje, oziroma jo izpolnjuje zadnja leta le tako, da pošlje DZJS manj od enega procenta zapisnikov, ki jih je sam izdelal. Pravtako ostane na inštitutu tudi večina materiala, zbranega na večjih društvenih akcijah. Skupna vrednost tako ali drugače poverjenega materiala je velika, če računamo vrednost povprečnega zapisnika okrog 300 ND, kot je ustaljena navada v ostalih klubih.

Le malo jamarjev se zaveda, da jama lahko velja za registrirano in preiskano le takrat, kadar je takoj mogoče ugotoviti njeno identiteto. Tu je seveda potreben točen zapisnik. Prav nič namreč ne pomeni, če gremo v jama, se na petih koncih podpišemo, položimo nekaj kavnikov in pustimo pred vhom prazne konzerve, steklenice in kup stresenega karbida. Za večino preiskanih jam lahko trdimo, da tisti, ki jo je registriral, ni bil prvopristopnik. Žal pa imamo mnogo klubov, ki mislijo, da je takšna jamarija edino pravilna. Takemu pojmovanju se bodo kmalu smejali še zamorci po zadnjih bušmanskih vaseh.

Če se sedaj ozremo po naših znamenitih 500 klanih, lahko z gotovostjo trdimo, da jih je najmanj 80% po zavesti in tehniki na nivoju že omenjenih "divjih" jamarjev. Belgija, ki se ne ponaša z nobeno jamarsko tradicijo, ima mnogo več solidnih jamarjev, v Veliki Britaniji, ki ima komaj kaj krasa pa je v vsakem večjem mestu več dobrih jamarjev, kot jih ima Slovenija registriranih. V povprečnem nivoju jamarske tehnike in raziskovanja so za nami v Evropi le Španija, Albanija, Romunija in kaka država, kjer klanje sploh ni. Iven Evrope pa nas prekašajo Američani, Nizozemci, Libanonci Izraelci, Japonci, Avstralci, Novozelanci itd. Le preradi se zapiramo v svoji preozki krog in sploh nečemo slišati za razvoj jamarstva drugod po svetu, ker mislimo, da imamo z največjo jamarsko tradicijo na svetu, s posestjo

klasičnega krasa in z uspelo organizacijo speleološkega kongresa že vse.

Naša standardna oprema je prav smešna. Še vedno ima lik jamarja v roki ročno karbidko, obut je v stare močne čevlje, oblečen je v ponošeno "površinsko" obleko, na glavi pa ima kapico s cofkom ali močan klobuk. Priporoča se tudi gasilski pas s karabinarjem... Vsi kolikor toliko napredni jamarji po svetu so danes oblečeni v posebne za jame krojene pajace, za katere ponekod izdelujejo tudi blago. Za vodne jame se zlasti v angleško govorečih deželah še dalje bolj uveljavljajo tesno prilagajajoči se neoprenski kompleti, v katerih se nihče ne boji vodnih pasaž, čolna pa sploh ne potrebuje, ker lahko vso jamo preplava. Vsekakor je tudi ročnim karbidkam že povsod odzvonilo. Tudi električne akumulatorske svetilke niso dobre, ker so pretežke, prekratkotrajne in prešibke. Zlasti Francozi so se preorientirali na čelne karbidne svetilke na pritisk, ki jih pri nas množično uporabljamo le v JKLM, v drugih klubih pa redki posamezniki. Za prižiganje se seveda ne uporablje več vžigalic, temveč le vžigalni mehanizem navadnega vžigalnika, pritrjen na čelado tik gorilca na svetilki. Za primer, da tudi to odpove, ima jamar še električno čelno svetilko tipa "Pile-Wonder". Danes se povsod uporabljajo le lahke čelade iz steklenih vlaken, ki jih pri nas izdeluje Libis. Iz plastike so preveč krhke in mnogokrat vnetljive, iz prešanega usnja ali kartona pa se v vlagi zmehčajo, kovinske čelade pa so pretežke, čeprav so varne. Kot obutev v jamah so najboljši gojzerji (toda brez kaveljčkov za vezalko!), v naših jamah pa se dobro obnesejo tudi škornji s profilom. Tudi gasilski pasovi sosamo še za v muzej. Sodoben jamar ima okrog 10m dolgo prussigovo vrstico, iz katere si napravi vrvni sedež, s katerim se lahko vsak trenutek s pomočjo karabine vpne na lestvice ali klin. Seveda pa je sedež nujno potreben za vrvni spust, ko se v znana brezna spuščamo kar po vrvi, brez lestvic. Za jame prideta v poštev "Dülferjev" način spusta za manjše globine

in francoski preko treh karabinov, ki je najvarnejši. Varovanje preko hrbta ali celo le z rokami, je danes že (posebno pri večjih brezni) nadomeščeno z mnogo varnejšim varovanjem čez žimar(jummar). Ta se uporablja tudi za samovarovanje, v sili pa za plezanje iz jame brez lestvic, le po vrvi.

Pri nas še vedno radi uporabljamo težke lestvice z lesenimi ali železnimi klini, šele v zadnjem času pa tudi z aluminijastimi klini. Pri razvoju le teh je naša tehnična komisija dosegla uspehe, ki nimajo le lokalne veljave, klubi pa žal večinoma še naprej izdelujejo lestvice po "augenmasu". Tudi testiranje lestvic in ostalega materiala bi moralo biti samoumevno, pri nas pa se dogaja, da klubi material skrivajo pred tehnično komisijo, ker se boje, da jim materiala ne bo odobrila kot neuporabnega! Seveda velja isto za pritrdilne žice in vrvi. Te imajo povsod primerne dimenzije in težo, le mi še veselo prenašamo petkratno predebele kose. Vsepovsod so v uporabi vrvi iz umetnih vlaken, ki mnogo elastičneje zaustavijo padec in počasneje propadajo od konopljenih. Le pri velikih vertikalah te vrvi niso dobre, ker so preveč raztegljive. Tu pridejo v poštev sizalove vrvi. Vse pomožne vrvice pa so seveda iz umetnih vlaken.

Naša standardna tehnika premagovanja kaminov in drugih navpičnih stopenj je tudi na višku. Večina klubov se zanje sploh ne zmeni, včasih jih premaguje z lesenimi lestvami lestvami, ki jih prineso od zunaj. Le redki plezalni drogovi po naših skladiščih pa so tako težki, da so samo za parado. Večino kaminov pa je mogoče preplezati brez teh pripomočkov, z uporabo klinov, redkokdaj svedrovcev, in stopnih zank. Če ne bi uporabljali v jamah alpinistične tehnike, bi bila najdena jama še danes dolga le 300 m.

Podobne težave nam postavljajo ožine v jamah. Najmanj dvesto jam se konča z manjšimi prehodi, skozi katere občutno piha. Večinoma se tu obrnemo in to pozabimo ali

pa počakamo na drugega, ki bo prekopal naprej. V skrajnem primeru kvečjemu miniramo tako inteligentno, da rov brezupno zasujemo. Od naših najglobljih in najdaljših jam je le polovica takih, ki se brezupno končajo. Vse druge pa čakajo da se jih usmili, naprimer angleški jamarji. Kar priznajmo si: pri naših tradicionalnih metodah bi bila Pološka jama še vedno globoka samo 300 m.

Ker imamo na srečo še mnogo neraziskanih odprtih jam, za nas razne zapletene metode iskanja jam še ne pridejo v poštev. Čeprav ne potrebujemo elektrolokatorjev pa potrebujemo malo več sistematike. Področje Lanskega vrha, severno od Planinskega polja, je dolgo veljalo za najbolj preiskano področje v predvojnem društvu. Ko pa je bilo področje leta 1968 res sistematično prečesano, je gostota jam na km² narasla z 10 na 35 jam. Še vedno pa je ta gostota, ki je dosežena na majhnem področju, splošno povprečje gostote jam na tistem delu tržaškega krasa, ki je ostal po vojni v Italiji. Kakšna pa je danes tam lokalna gostota, pa raje ne sprašujmo!

Še ena stvar je, ki me muči, in to je naša znamenita tradicija. Res, vsaka čast Valvazorju, ki je izdelal prvi jamski načrt na svetu, nikakor pa ne tistemu, ki danes ne izdelaja kaj boljšega. Samo občudujemo lahko tiste, ki so raziskovali škocjanske jame, tiste, ki so zadnjih 60 m brezna v Kačni jami premagali samo z vrvjo, pa tiste Nabrežinske pobaline, ki so se po vrvi spuščali in tudi vračali iz jame v Rubijah (Grotta Noe) pri Nabrežini. Le težko pa oprostimo tistemu, ki je leta 1938 zapisal, da kljub vitlu ni kazalo nadaljnje prodiranje v Brezno na Golteh, ko so se ustavili na globini 60 m in metali kamenje v globino (Jamo so šele letos raziskali člani SSPDŽ in JK Prebold in dosegli globino 135 m.). Samo primerjajmo svetovno globinsko lestvico iz leta 1910, ko je bilo ustanovljeno DZRJS (A), z današnjo globinsko lestvico slovenskih jam (B), pa je neverjetna stagnacija očitna:

A

Globina:	Ime jame:	Kraj:	Gl. dosegel	Leto:
329m	Labodnica	Trebče	Lindner, Kralj L.	1841
304m	Kačna jama	Divjača	Hanke, Marinič, Müller	1896
270m(226)	Pečina na Hudem letu	Padriče	Svetin (Maucci)	1839(1)
266m	Divja jama	Podgrad	Putick	po 1886
264m(218)	Jama v Griži	Vrdela-Trst	Kralj L., A., M. in Fernetič (GGCD)	1866
253m	Škocjanske jame	Divjača	Hanke, Marinič, Müller	1890
229m	Gradišnica	Logatec	Putick	1886
227m	Mejamaš	Divjača	Moser, Perko	1909
227m(223)	Brezno nad Ključem	Bazovica	Perko (Maucci)	1904(1)
214m	Jenčerska jama	Materija	Perko	1894
212m	Gouffre Rabanel	Hérault	Martel	1889
210m	Gouffre Armand	Lozere	Martel	1897
204m	V ponikvi	Hotičina	Perko	1904
200,5m	Grotta dei Remeron	Lombardia	Bertarelli	1900
200m	Grotte du Paradis	Doubs	Fournier	1898
200m	Jama dol	Bazovica	Boegan	1896

Opomba: V oklepaju so popravljeni podatki ter njihov avtor in letnica!

Na današnje svetovno lestvico ne pride več nobena slovenska jama, ker je spodnja meja še 500m. Sledeča slovenska globinska lestvica je sestavljena podobno kot prejnjaja, le da so v oklepaju prvotni podatki. Jame z možnostjo nadaljevanja so označene z zvezdico. Namesto avtorja večinoma navajam organizacijo, ki je globino dosegla. V seznam sta vključeni tudi Žankana jama in Gotovž, ki ležita na Hrvaškem in so ju ponovili naši jamarji.

461m	Pološka jama *	Tolmin	Inst., JKLM, JKI, JKL	1970
361m(450m)	Žankana jama *	Rašpor	JKLM(SAG)	1968(1)
336m(480m)	Habečkov brezen	Črni vrh	Češ, GGCD(AXXXO)	1954(1)
334m(518m)	Jazben	Kanalski vrh	JKLM, Češ(SAG)	1968, 1958(1)

320m(420m)	Gotóvč *	Klana	JKLM(AXKO)	1969(1928)
304m	Kačna jama *	Divjača	Hanke, Marinič, Müller	1896 ^x
285m	Brezno na Leupah	Lokovec	CGST	1938
280m(260)	Triglavsko br.*	Triglav	CSG, JKLM(DZRJS)	1964(1961)
310m	Ljubljanska jama*	Kogel	JKLM	1970
266m	Divja jama	Podgrad	AXKO(Putick)	1933(po 1886)
245m	Bratinov brezen*	Predmeja	AXKO	1927
227m	Mejamah*	Divjača	JKD(Hades)	1968(1909)
225m(253m)	Škocjanske jame	Divjača	DZRJS(Hanke, Marinič, Müller)	1947(1890)
220m	Br.IV ob Ledeniški poti	Hrušica	AXKO	1927
220m	Javorniško br.III	Debeli kamen	SAG	1934
215m	Strmadna*	Nanos	Inšt., DZRJS	1963
215m	Rupa II	Podlešče	SAG	1934
214m(229m)	Gradišnica *	Logatec	JKLM, JKL(Putick)	1957(1886)
214m	Jenčerska jama	Materija	Perko	1904
210m(207m)	Lipiško brezno	Lipica	JKLM, SWCC(SAG)	1968(1919)
204m	V ponikvah	Hotičina	Perko	1904
200m	Br.pri totalizatorju	Triglav	JKLM	1963

^xKačno jamo so ponovili še JKLM, JKS, JKD, JKDi, Češ ter Inšt., nihče pa je ni ponovno meril.

AXKO Associazione della XXX Ottobre - Trst

CGST Commissione Grotte della Sezione di Trieste del CAI-Trst

CSG Chelsea Speleo Group-London

Češ Jamarski klub Luka Češ - Postojna

DZRJS Društvo za raziskovanje jam Slovenije - Postojna

Inšt. Inštitut za raziskovanje krasi SAZU - Postojna

GGCD Gruppo Grotte Carlo Debeljak - Trst

JKD Jamarski klub Divjača

JKDi Jamarski klub Dimnice - Kozina

JKI Jamarski klub Idrija

JKL Jamarski klub Logatec

JKLM Jamarski klub Ljubljana - matica

JKS Jamarski klub Sežana

SAG Societa Alpina delle Giulie - Trst

SWCC South Wales Caving Club - Shropshire

Danes je torej na ozemlju DZRJS 22 jam, ki bi ob njegovi ustanovitvi prišle na svetovno lestvico. Le tri od njih (Strmadno, Brezno pri totalizatorju in Ljubljansko jamo), smo sami odkrili in

raziskali. Dve smo odkrili sami, a do najgloblje točke prišli bolj po zaslugi Angležev. Deset smo jih ponovili po predhodnikih in za sedmorico tudi popravili meritve, za sedem jam pa smo podatke gladko prepisali, ne da bi jame sploh obiskali. Med te jame spadajo tudi brezna z nekaterimi našimi največjimi vertikalami (Brezno na Leupah -285m, Br.IV ob Ledeniški poti -220m ter Javorniško brezno III -180m. Največje vertikale, ki so jih premagali člani DZRJS so Lipiško brezno -210m, Brezno pri totalizatorju -200m, Žankana jama -190m in Kačna jama -180m.

Kot že rečeno, nobeno slovensko brezno ne pride na svetovno globinsko lestvico. Pač pa sta tam dve brezni z italijanske strani Kanina, Abisso Gortani 912 in Abisso Boegan 627, od katerih prvo pride v sam svetovni vrh. Seveda pa ne smemo pozabiti množice dvestometrskih brezni ki so jih Tržačani odkrili tik ob naši meji v okolici Opčin in Ferneč. Prav tako smo na šestdesetletnico DZRJS izpadli iz svetovne dolžinske lestvice, saj je novi dolžinski minimum 20 km, Postojnska jama pa se kar ne zgane s svojih dobrih 16 km, da o drugih sploh ne govorimo.

Mislím, da je vsak nadaljnji komentar odveč. Vem pa, da bi Župančič ob teh podatkih napisal : Voš, o član, svoj dolg itd., v kolikor ga ne bi že zadela prej kap.

Kaj se je zgodilo z našo znamenito tradicijo? Pravzaprav nič, saj je nikoli nismo imeli. Vedno je ostala v Trstu, ki je še danes eden svetovnih centrov jamarije, DZRJS pa jo je bilo prvič deležno šele ko je JK Sežana "uvozil" nekaj velikopoteznejših prijemov prav od tam. Saj je naravnost smešno, da imamo raziskavo sto metrskega brezna že za veleuspeh, medtem ko tržaški pripravniki za šport plezajo sto metrske vertikale, Poljaki pa svojo 770m globoko Jaskinio Sniežno zdelujejo le z vrvmi in žimarji - za vikend.

Kje so vzroki za tako stanje se raje ne sprašujem. Prav gotovo pa je zaverovanost v preteklost (in to kakšno!)

in zaprtost vase eden glavnih vzrokov. Tudi to, da je jamarski priročnik pisan tako učeno, da potrebujemo zanj še en priročnik, ni posebno spodbudno. Poleg tega pa v celi knjižici med množico znanstvenih podatkov ne najdemo niti namiga, kako plezati po lestvicah, vezati vozle in kako je zgrajena karbidka.

Pomedimo torej najprej prah pred lastnim pragom in pogledimo resnici v oči. Morda nam bo to pomagalo, da bomo čez kakih deset let kje više na svetovni lestvici.

NAJVEČJE VERTIKALE NA SVETU SO TRENUTNO :

1. 510m Cueva de Rio Iglesia - Mexico
2. 337m Pot II en Vercors - France
3. 333m Gouffre Lépineux (Vhodno brezno v Gouffre Pierre de Saint Martin) - France
4. 310m Gouffre de Montcamp - France

Opomba: Po nekaterih podatkih v literaturi je na drugem mestu Provetina pri Janini v Grčiji s 411m vertikale.

Vendar so v intervjuju za Glas podzemlja raziskovalci tega brezna povedali, da je v dveh stopnjah po 180 in 250m ter tako izpade.

Naša največja znana vertikala znaša 285 v Breznu na Leupah, ki so jo leta 1938 premagali tržaški jamarji.

V jamah, ki vodijo navzgor, so največje višinske razlike na svetu:

1. 633 Mülloch Muotatal Suisse
2. 511 Lamprechtsofen Salzburg Osterreich
3. 400 Caves de Sassenage Grenoble France

V naši Pološki jami je vzpona 278 m, ne vemo pa, na katerem mestu svetovno lestvice se nahaja.

Franco Šušteršič

DOKUMENTIRANJE LEGE JAME (Nadaljevanje)

V prvi številki Glasu podzemlja smo si ogledali, kako zrišem topografsko skico lege jame. Ostala sta nam še dva načina: številčni in opisni.

Najprej serpomodimo pri prvem. Že kot ime pove, nam lego jame določajo neke številke. V našem formularju sta temu namenjeni dve vrstici, kjer piše: Topografska legam, smer od, in pod tem še enkrat isto. S tem je nakazan postopek tako imenovanega požarnega določevanja lege.

Postopamo pa takole: Najprej položimo na topografsko karto (specialko) kos prozornega (paus) papiraja in ga obtežimo. Potem vnesemo na ta papir točno lego jame (ki jo moramo seveda poznati. Kako jo določimo, pa drugič). Iz točke, ki nam predstavlja jama (Sl.:1, A) potegnemo potem navpičnico, to je črto, ki nam kaže na sever. Potem povežemo točko (A) z neko značilno koto (vrhom, cerkvijo, itd.) na karti. Sedaj izmerimo kot, ki ga tvori ta spoj-nica s smerjo "sever" (S). Merimo ga vedno v smeri urinega kazalca, tak, da lahko znaša od 0° do 360°. Imenujemo ga azimut. Vnesemo ga v prvo vrstico, kjer piše: smer.....od....., takole: smer 111° od 351° Kul. poleg kote smo vpisali še simboli, višino in ime kote (V našem primeru hriba), tako, da jo lahko takoj najdemo na karti. Za primer, da bi se kartica z lego, kjer je vpisan naziv karte izgubila, je dobro le toge še enkrat vnesti v zapisek. Za to lahko izkoristimo prostor med spodnjo črto rubrike: Orografska lega in napisom: Topografska lega. Vpišemo n.pr.: 1 : 25 000 Vrhnika 2 b.

Ne nekaj. Zakaj smo pri azimutu napisali 111°? Če dobro premislimo, vidimo, da smo merili kot s točke (A) proti koti, formular pa zahteva azimut s kote na točko.

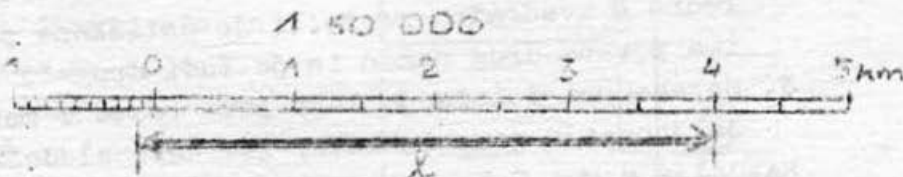
ko (A), torej nazaj (α). Šba
 kote se seveda razlikujeta za 180° .
 (Sl.: 2). Tega ne smemo pozabiti, saj
 se je že zgodilo, da so člani iskali
 jamo n.pr. 2km vzhodno od neke cerkve,
 ležala pa je seveda 2km zahodno od tam.
 Neuspešno ekskurzijo je zakrivil me-
 lomarnež, ki ni premislil, kaj dela
 in kaj piše v formularju.

Ostane nam še prvi del rubrike:
m, itd. Tu moramo vnesti raz-
 daljo od jame do naše kote. Lahko jo
 izmerimo z ravnilom, pomnožimo z me-
 rilom karte in pretvorimo v metre. N.
 pr.: Izmerili smo 23,7mm, karta pa je v merilu 1 : 25 000.
 Velja torej: $23,7\text{mm} \times 25\ 000 = 592\ 500\text{mm}$, kar znese 592,5m.
 Ker sta zadnji številki seveda že netočni, lahko brez skr-
 bi okrajšamo in vpišemo v formular 550m. Izpolnjena prva
 vrsta formularja se sedaj glasi:

Topografska lega: m, smer $211^\circ 10'$ od 550m k

Ker ima vsaka karta spodaj merilo, lahko razdaljo
 direktno odčitamo, če jo s paus papirjem vred (s šestilom
 ni dobro, ker bi kmalu pokvarili karto), prenesemo tjakaj
 in čitamo. Pri tem moramo vedeti sledeče: Glavnina merila
 ima le kilometersko razdelitev, le prvi del sto ali dvaj-
 setmetersko. Slednji pa je obrnjen nazaj. (Sl.: 3). Razda-
 lje (1) izmerimo tako, da njem desni konec naravnemo na

tisti kilometer, ki še dopušča, da pade levi konec v
 polje s točnejšo razdelitvijo. Potem čitamo kilometre na
 desni, dalje pa na levi nazaj. N.pr.: $4\text{km} + 130\text{m} = 4\ 130\text{m}$.
 Razdalje do 10m cenimo, niže pa ne gremo, ker ni več mo-
 goče čitati, pa tudi ni potrebno.

Celoten postopek polarnega določanja lege pa, kot

bomo še videli, ni kaj prida točen. Zato imamo v naslednji vrstici pripravljen prostor, da postopek ponovimo, seveda glede na drugo koto, neodvisno od prve meritve.

Polarno določanje lege ima predvsem tri nedostatke:

1. Postopek je dosti zamuden, zlasti pri določanju lege na osnovi številčnih podatkov.

2. Smer "sever" ni nikjer drugod, razen na robu samem, vzporedna z robom karte. Ker je zemlja pač okrogla, je karta na severnem

koncu ožja, kot na

južnem. Torej ima obliko trapeza. Vse smeri "sever" se sekajo

v točki, ki bi jo dobili, če bi podaljšali vzhodni in zahodni rob karte, dokler bi se ne sekala. (Sl. 4)

Pri določevanju severa si sicer lahko pomagamo s stopinjsko razdelitvijo na severnem in južnem robu

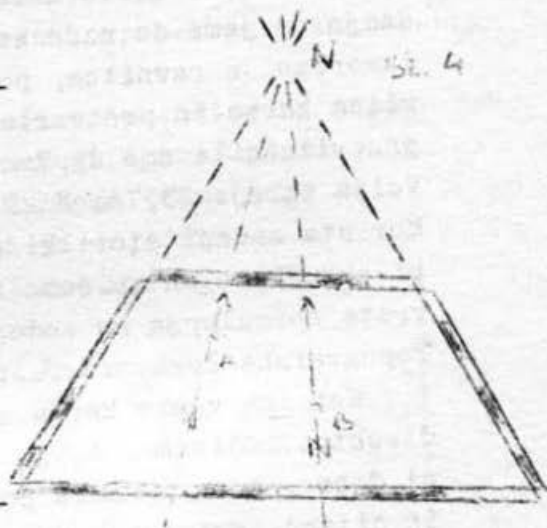
karte, a še vedno bo pri smeri napake do $\pm 1^\circ$. Nekaj stopinj sem ali tja je v naših zapisnikih kar običajnih. Nikdar pa ne smemo smeri proti severu vleči vzporedno s kvadratno mrežo, ki je potiskana po karti. Ta ima povsem drug namen in je tudi drugače orientirana.

3. Napaka pri določanju lege jame raste z medsebojno oddaljenostjo jame in kote, kot kaže sledeča tabela:

Razdalja v km: 0,5 1,0 1,5 2,0 2,5 3,0

Napaka v $^\circ$:

0,5 $^\circ$	4,3m	8,7m	13,0m	17,4m	21,7m	26,1m
1,0 $^\circ$	8,7m	17,5m	26,2m	35,0m	43,7m	52,5m
1,5 $^\circ$	13,1m	26,2m	39,3m	52,4m	65,5m	78,6m
2,0 $^\circ$	17,5m	34,9m	52,4m	69,8m	87,3m	104,8m
2,5 $^\circ$	21,8m	43,6m	65,4m	87,2m	109,0m	130,8m

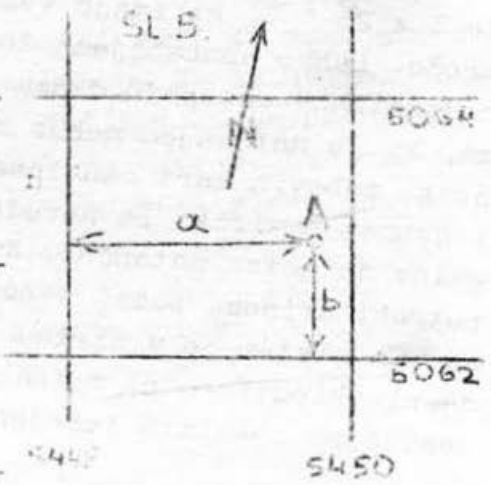
Glede na zahtevo, da naj bo lega jame določena na 10m natančno, so dopustne le napake, ki leže levo ali nad stopničasto črto v tabeli. Ker pa glede na točnost določanja severa na karti ne pridemo nad črtkano črto v tabeli, je jasno, da že zamisel tega določanja ne ustreza osnovni zahtevi po točnosti. Tega nedostatka ne odpravi niti ponovna meritev, ki jo zahteva formular.

Zato danes povsod po svetu prehajajo na koordinatni način določevanja lege jame. Pri tem pa nimamo v mislih geografskih koordinat, kjer bi nastopale iste težkoče, temveč Gauss-Krügerjeve koordinate. Le tem pa služi že omenjena kvadratna mreža, ki je prav tako mednarodnega značaja.

Že na prvi pogled opazimo, da so posamezne koordinate med seboj vzporedne. Če izmerimo še njihove medsebojne razdalje, vidimo, da so v merilu karte sevoda, na specialkah 1 : 25 000 razmaknjene za 1km, pri merilu 1 : 50 000 za 2km in pri merilu 1 : 100 000 za 5km. Temu ustreza tudi njihovo oštevilčenje na robu karte, ki narašča od leve in navzgor.

Ker nas teoretična zasnova ne zanima, si kar oglejmo uporabo tega načina. Vzemimo, da na sliki 5 točka (A) predstavlja lego jame na karti merila 1 : 50 000. Ker že vemo, kako rastejo številčne vrednosti koordinat, sta za nas važni leva in spodnje koordinata. Na naši sliki imata številko 5448 oz. 5062. Obe številki prepisemo na listič papirja. Nato izmerimo razdalji (a) in (b), to je vodoravno in navpično oddaljenost točk od koordinat. Merjeni razdalji sta v našem primeru 34,8mm in 17,6mm, v merilu karte torej 1740m in 880m. Pretvorjeni razdalji prištejemo številka koordinat, za katere vemo, da so mišljene v kilometrih. Tako:

5448 000m	in	5062 000m
1 740m		880m
5449 740m		5062 880m

S tem smo že dobili koordinate naše jame, kar pišemo: 5449 740 / 5062 880, ali krajše: 5449 74 / 5062 88. Na ta način lahko poljubno natančno in zelo enostavno opišemo logo naše jame. Pri tem niti ni nujno, da v zapisnik vnesemo naziv karte, saj je list razviden že iz koordinat. Pač pa je važno navesti merilo, saj od njega zavisi točnost našega dela.

V naših dosežanjih formularjev doslej še nismo imeli posebnih rubrik za koordinate. Zato jih vpišemo tam, kjer naj bi vpisali podatke polarne določilne lege, ki jo sedaj spustimo.

Naše specialke predvojnih izdaj pri navpičnih koordinatah nimajo stirištevilčne numeracije, temveč troštevilično. To nas naj ne moti, saj manjka le sprednja petica, ki jo dodamo sami. Večina kart ima spodaj na levi ali desni tiskeni koordinatomer, ki ga izrežemo in uporabljamo po dodanem navodilu. S tem si še skrajšamo postopek.

Za Primorsko večkrat uporabljamo italijanske karte 1 : 25 000, ki imajo večkrat natisnjeno podrobno mrežo. Lahko uporabljamo tudi to, le da potem pri koordinatah v oklepaju dodamo neziv koordinatnega sistema, ki je natisnjen nekje ob robu. Novejše izdaje imajo po robovih kart označena le krajišča koordinat, v posebnem okvirčku pa navedene koordinate posameznih vogalov do metra natančno. Koordinatno mrežo si potem po potrebi zrišemo sami, številke koordinat pa izračunamo. Ta sistem je v bistvu enak Gauss-Krögerjevemu, le da ni orientiran po mednarodnih normah na Greenwich, temveč po lokalnih težnjah na rimski Monte Mario.

Kedarkoli pa določamo logo jame, vedno pomnimo:
NIKDAR NE RIŠIMO PO KARTI ALI JE NE BODIMO S ŠESTILOM!
 Na ta način jo bomo žal kaj kmalu uničili!

ODOLINSKE PONIKVE kat. št.: 1395, Koordinate: 5423 37/
5048 88, Nadm. višina vhoda: 490m, Dolž.: 323m, Glob.: 117m.
Raziskano: 30.VIII.1970, JKLM. Merili: Jurkošek, Šušter-
šič, Verbovšek.

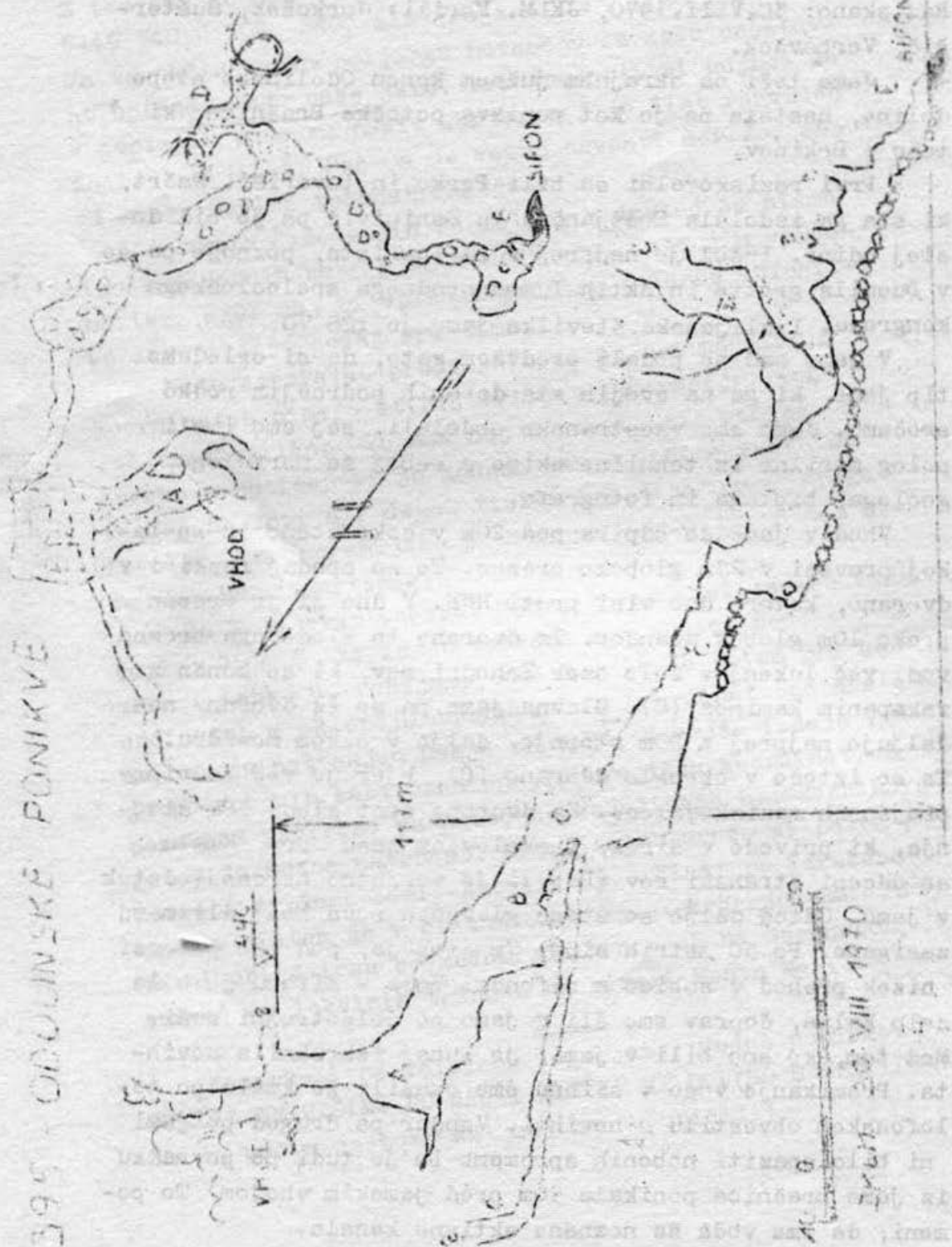
Jama leži na skrajnem južnem koncu Odolinske slepe
doline, nastala pa je kot ponikva potočka Brašnice, ki
teče z Brkinov.

Prvi raziskovalci so bili Perko in tovariši. Načrt,
ki sta ga izdelala Boštjančič in Zaninovič pa je bil do-
slej edini. Iščeč je najprej v Il Tourista, pozneje pa še
v Duemila grotte in Aktih I mednarodnega speleološkega
kongresa. Italijanska številka jame je 128 VG.

V jamo smo se podali predvsem zato, da si ogledamo
tip jame, ki ga na svojih standardnih področjih redko
srečamo. Jamo smo vsestransko obdelali, saj smo imeli
poleg merilne in tehnične ekipe s seboj še morfologa,
geologa, biologa in fotografa.

Vhod v jamo se odpira pod 20m visoko steno in se ta-
koj prevesi v 27m globoko brezno. To se spodaj razširi v
dvorano, katere dno visi proti NNE. V dno ji je vrezan
preko 10m globok meander. Iz dvorane in sledečega brezna
vodi več lukenj v zelo ozek Zahodni rov, ki se konča z
zakapanim kaminom (C). Glavna jama pa se iz dvorane na-
daljuje najprej z 20m stopnjo, dalje v ozkem meandru.
Ta se izteče v okroglo dvorano (Č), kjer je več podpisov
prejšnjih raziskovalcev. Za dvorano svet sledi 18m stop-
nja, ki privede v širok, s skalovjem zasut rov. Kmalu
se odcepi stranski rov (D), ki je verjetno nekdanji dotok
v jamo. Odtod dalje so stene glavnega rova bolj ali manj
zasigane. Po 50 metrih sledi 7m stopnja, pod njo pa sledi
nizek prehod v sobico s sifonom. Voda v sifonu je bila
zelo kalna, čeprav smo šli v jamo po dolgotrajni suši.
Med tem, ko smo bili v jami, je zunaj izbruhnila neviht-
ta. Premikanje vode v sifonu smo opazili že kmalu po te-
lefonskem obvestilu o nevihti. Vendar pa drugod po jami
ni bilo opaziti nobenih sprememb in je tudi po povratku
iz jame Brašnica ponikala 50m pred jamskim vhomom. To po-
meni, da ima voda še neznane aktivne kanale.

1395 - ODOLINSKÉ PONIKVĚ

S HABETOM V PRIMERJAVI

KOSESKI NAVADEN JE KROŠNJAR,

ZATO KER JE VERZOV FRAVI

LE FRANČELJ JAMARSKI KOVAR !

France Habe, predsednik DZRJS:

POLOŠKA HLMNA, september 1970

Naš Tolminom je Polog, posrečen jamarski brlog,
še petič jamarsko je tu veselje, saj nas v Pološko jamo pelje.
Do nje tritisoč jam smo raziskali, po krasu našem se pehali,
tu našli jamo smo planinsko, v njej delo je prav svinjsko.
Kilometrov sedem smo tu raziskali, v neznane rove se podali.

Do vhoda res je težka pot,
navkreber šlo se je do tod,
grizli smo si prav kolena,
z ust je tekla sama pena.
Smo preznojili RIT, glavo,
na nas ostal ni nič suho.

Potem smo šli v mrzlo jamo
po nogah, glavi in RIT,
nazadnje bli smo vsega siti
še tak zahtevna punca
te v postelji tak ne zgunca,
kot spumpa te ta mrzla jama,
da ne boli sam RIT, še rama,
ker v ostre se veri zadevaš,
se plaziš sem ter tja po RITI,
da udi vsi so skal že siti.

Na koncu pa dobiš še tuš, zakolneš divje: "Primojduš,
ZAFUKANA si jama vsa, nihče ti konca ne pozna,
veš lukenj maš, kot blo bi treba, kdo naj jih vse PREJEBA?"
Al najdejo se tu junaki, ki kos so luknji že prav vsaki!
Na želu teh je naša špica, vse globine nam pošprica.

Neugnani Kenda špico vodi, Ljubljene si vse sposodi,
nažene jih na konec jame, kje najdejo težave same.

Agrikultura sodeluje,
po Cerknici se udejstvuje.
Primož - to ni goli vic -
na kmete ženi se Krivic!
Tu v jami svet je rudovit,
saj ni tu zelja za saditi.
Al Primož to nič ne gane,
na kmetih on prav rad pristane.
Ob luknjah velikih on si roke mane,
pa za majno moč mu še ostane!

Je Pirnat zraven psihopat,
po luknjah hodi kakor svat,
globoko diha, zad caplja,
vsnati pa se le ne da.

Še pankrtek v to grupo spada,
s kostmi suhimi se ubada,
kot glista tenke leze v špranje,
saj nobeden drug ne pride vanje.
Le šibico bi tu pritaknil,
pa malo slame bi primaknil
in zagorel bi Manč tako,
da nič od njega ne bi blo.
Še zraven veliki je Ile,
telesni in jezični rogovile,
v besedah je kot mitraljez,
ozmerja vse po dolg, počez.
Debele klati in grmi,
hudega pa nič ne stri.
Za mrtve luknje ves je živ,
pri živih pa je tud igriv,
ker on ljubi zamenjavo,
po vrsti menja kot za stavo!

Transportna grupa, boj krvavi, skozi rove bije in se gnjavi:
preskrba mora v redu biti, da ne bojo lačne v jami RITI!
V njej Lajovic je, hov, hov, hov, v jamo gre on kot domov,
ožina ga nikjer ne ustavi, hitro se skozi vsako spravi.

Ob strani mu je Vogrič Mare,
angleški jezik zdaj ga tare,
saj Johnu mora posredovati,
kaj vsak od jamarjev nas klati.

Logačan Janko še pomaga,
čepprav težko je, on ne omaga.
Korak njegov prav vsak pokaže,
da Petkovšek jamarske je baše.

V ekipi tej je Rado tu,
NAJEBAL dni je te Smerdu,
namesto da b lovil zverine,
v transportno naš ga šef pomine.

V osrčju Lašce, dični cvet, že tri dni biva jamski svet,
v jami stalno bivakuje, načrte riše, raziskuje,
ni mar mu sonce, beli dan, znanstveno dela neugnan!

Na čelu Rado je ekipe,
ni časa za nobene stripe,
na kelnarce je Lojz pozabil,
tako ga jamski svet je zbabil.
V skupini Kenda tu pomaga,
in Boris tudi ne omaga,
saj misel stalno mu leti na Prode,
kjer devici preko vode
prvi dan jih zapeljvali,
zaklade svoje jim razdali.
Še John je tu, angleški tič,
ne užene ga noben hudič,
pomaga, športno raziskuje,
se dela loti, kjer je huje,
podaja v jamo se vsak dan,
odkriva rove neugnan!

HAUDUJUDU?

Kako beseda iz ust mi šviga, da ženska tem moralo dviga,
je naša Maja animir, ne najdeš take prav nikjer.
Merilni vse dobrote daja, transportna se pri njej odtaja,
še gosti k njej se zaletijo, kofeta, čaja tu dobijo.
Včeraj Vesna je prišla,
se na kantah pripoljala,
noč v Zatolminu je prespala.
V jami so jo gor in dol porival,
zato je rekla, da bojo popival.
Vendar z dveh je flaš prišla na eno,
porivanju s tem zmanjšala je ceno.
Tomaž je v jami fotografiral,
še v svinjarijah je briljiral;
lepo on vzgaja mladi rod,
jušnjaške trosi vsepovsod.
Zato ga ceni mladi rod močno,
obsojajo ga stari zlo,
a vampež se zato ne zmeni,
ker kvante svoje višje ceni!

K znanstveni ekipi sodi Božo,
on dere kebrom živo kožo,
zverine v luknjah on nabira,
v vrste jih potem sortira.
Čez vso ekipo gospodar
naš Peter Habič je glavar.
Taktirko znanstveno nad nami dviga,
z njo čez glave divje šviga,
v zadevah svojih on je taktik,
v velikih in malih jamah praktik.
Sicer pa je bist fajn dec,
če ga jemlješ sam za hec.
Če za koristi svoje hočeš se borit,
bolje, da mu zležeš prej v RIT!

Kako bi sebe zdaj opisal,
lastnosti jamarske orisal?
Kaj hočemo, na tale leta
čedalje bolj me mikajo dekleta;
luknje, jame, kjer se plaziš cel,
ampak samo en manjši del,
kjer ne treja mi več dni gorje,
ampak le minutko, dve.
Zato vodja sem bil jaz zunanji,
le enkrat sem šel v kras brezdANJI,
da sem jo spet ven pobrisal
in tole bedarišo vam napisal.
Priznam, lahko od sebe več bi dal,
večkrat v jamo se podal!

Me daleč prekosila Duša, ki res je bila prava duša,
rešvala je telesa, ustvarjala kuharska čudesa,
je vampe jamarske basala, z dobrotami jih gor držala.
Če bodo žene in dekleta nad ihto spolno se tožila,
ne krivte nas, le njo dolžite, ker ona je doma preveč dobiva.
Zato pa Duša in še Maja, hvaležnost nas vse navdaja,
telesno ste nas gor držale, v jame ste nas porivale!

Končno jamarsko veselje
naj zopet v nove jame pelje,
zdaj dvignimo vsi naše čaše,
na zdravje nas in na jame naše!

Seznam najdaljših jam na svetu po stanju junija 1969

1. Hölloch, Schwyz, Švica.....103 705 m
2. Flint Ridge Cave System, Kentucky, ZDA...101 900 m
3. Mammoth Cave, Kentucky, ZDA.....74 300 m
4. Sistema Cavernario de Cayaguastejé, Sierra
de los Organos, Kuba52 700 m
5. Eisriesenwelt, Salzburg, Avstrija.....42 000 m
6. Peščera Optimističeskaja, Podolje, SSSR...36 600 m
7. Complejo Falomera-Dolencias(Ojo Guarena),
Burgos, Španija.....36 194 m
8. Blue Spring Cave, Indiana, United States..30 400 m
9. Ozernaja peščera, Podolje, SSSR.....26 360 m
10. Réseau se la Dent de Crolles, Isère, France.25 715 m
11. Réseau Courry-Cocalière, Gard, France ...25 250 m
12. Ogof Ffynnon Ddu, South Wales, V. Britanija 25 000 m
13. Greenbrier Caverns (Organ System), West
Virginia, ZDA.....24 300 m
14. Goule de Foussoubie, Ardèche, Francija.. 22 000 m
15. Baradla Barlang-Jaskinia Demica, Madžarska
- ČSSR22 000 m
16. Jewel Cave, South Dakota, ZDA.....21 000 m
17. Dachsteinmammuthöhle, Dachstein, Avstrija.20 250 m
18. Gran Caverna de Santo Tomás, Sierra gu-
mado, Kuba.....20 000 m

Seznam najglobljih jam na svetu po novejših podatkih

1. Gouffre de la Pierre Saint-Martin(Pireneji,
Španija-Francija).....1360 m
2. Gouffre Berger (Plateau de Sornin, Vercors,
Zahodne Alpe, Francija).....1143 m
3. Réseau Trombe(Pireneji, Haute-Garonne, Fr.)..930 m
4. Abisso Michele Gortani(Kanin, Julijske a.,
Furlanija, Italija).....912 m
5. Spluga della Preta(Lessinske alpe, Italija)..886 m

6. Grotta del Monte Cucco (Perugia, Italija).....807 m
7. Antro del Corchia (Alpi Apuane, Italija).....805 m
8. Sniezna (Tatre, Poljska).....770 m
9. Chourum des Aiguilles (Dévoluy, Hautes-Alpes, Fr.) 740 m
10. Hölloch (Moutatal, Schwyz, Švicca).....740 m
11. Gouffre Georges (Stang de Vers, Ariège, Francija)..726 m
12. Grubernornhöhle (Hoher Göll, Salzburg, Avstrija)...710 m
13. Complesso sotterraneo di Piaggia della (Jezerške alpe, Piemont, Italija).....689 m
14. Puits Francis (Massif du Grand Som Isère, Fran.)..688 m
15. Grave di Bifurto (Fossa del Lupo) (Gerchiara, Kalabrija, Italija).....683 m
16. Gouffre Criska (Isère, Francija).....678 m
17. Gouffre du Caladaire (Montsalier, Basses-Alpes, Francija).....668 m
18. Abisso Eugenio Boegan (Kanin, Julijci, Italija)...624 m
19. Gouffre de Faour Dara (SV od Beirute, Libanon)....622 m
20. Frauenmauerhöhle-Langsteincropfsteinhöhle (Hochschwab, Avstrija).....610 m
21. Réseau du Dent de Crolles (Isère, Zah. alpe, Fran.)..603 m
22. Gouffre Juhue (Arredondo, Kantabrijsko hribovje, Španija).....600 m
23. Gouffre Jean-Bernard (Haute-Savoie, Francija).....580 m
24. Grotte-Scialet de la Combe de Fer (Corrençon, Francija).....580 m
25. Sima del Mortero (Kantabrijsko hr., Španija).....560 m
26. Gouffre Raymond Gaché (Marguareis, Jezerške alpe, Piemont, Italija).....558 m
27. Anou Bousouil (Djurdjura, Alžirija).....539 m
28. Scialet Moussu (Vercors, Zahodne alpe, Francija)..536 m
29. Cueva de Rio Iglesia (Huatla, Mehika).....535 m
30. Raucherkarhöhle (Totesgebirge, Avstrija).....530 m
31. Geldloch (Otscher, Avstrija).....524 m
32. Lamprechtsofen (Leoganger Steinberge, Avstrija)...521 m
33. Aven Jean-Nouveau (Vaucluse, Zah. alpe, Francija)...520 m

- 34. Buco del Castello (Roncobello, Italija).....520 m
- 35. Grotta del Chiocchio (Umbria, Italija).....514 m
- 36. Grotte du Biolet (Savoie, Zah. alpe, Francija)....514 m
- 37. Grotte-gouffre du Chevrier (Leysin, Vaud, Fran.)..510 m
- 38. Abisso Evaldo Seracco (Piemont, Italija).....507 m

Septembra 1970 so člani JSPDŽ dosegli v breznu pod Viševnikom koto -184 m. Brezno se vidno nadaljuje do cca 220 m. Nahaja se nad Bohinjskim jezerom na nadm. višini 1640 m, medtem ko ima jezero 523 m. V jami so bili 16 ur, ekipa pa je štela 9 članov.

Baje Hrvati še zmerom vztrajajo, da je najgloblje brezno v Jugoslaviji Crveno jezero pri Imotskem z globino 510 m. Kaj bi pa bilo, če bi Rusi svoje Bajkalsko jezero s 1750 m globine tudi smatrali za brezno?

Znanstveno je ugotovljeno, da so Veljkovičev rekord v jamskem ždenju, presegli že v paleolitik.

GLAS PODZEMLJA, letnik II, številka 2, november 1970, Ljubljana. Interno glasilo Jamarskega kluba Ljubljana-matica, Ljubljana, p.p. 10 / 179. Cene 3 din. Izhaja, kadar je dovolj materiala. Uredniški odbor neznan